

Jak vidíme účinnost státní správy při výběru našich daní?

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2003</i>
Otázky:	<i>PD.36, PD.37, PD.38</i>
Termín terénního šetření:	<i>8. - 15. 9. 2003</i>
Počet respondentů:	<i>1030</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>10. října 2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>PD31010</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>
Autorka výzkumu:	<i>Prof. Anna M. Grzymala - Busse</i>

Záříjový výzkum CVVM se v jedné části dotkl problematiky účinnosti státní správy při výběru daní od občanů. Respondentů jsme se zeptali, jak účinná je státní správa při vybírání jejich vlastních daní¹ a dále jsme jim k posouzení předložili čtyři hypotetické situace týkající se čtyř smyšlených osob² s tím, aby posoudili efektivitu státní správy v těchto jednotlivých případech. Výsledky zachycuje tabulka 1.

Tabulka 1: **Účinnost státní správy při výběru daní (v %)**

	respondent	Jiří/Věra	Josef/Lenka	Pavel/Anna	Tomáš/Alžběta
velmi účinná	47	16	1	43	2
poměrně účinná	23	42	5	28	3
středně účinná	9	26	21	14	7
poměrně neúčinná	3	7	43	4	16
zcela neúčinná	2	2	23	3	64
neví	16	7	7	8	8
CELKEM	100	100	100	100	100

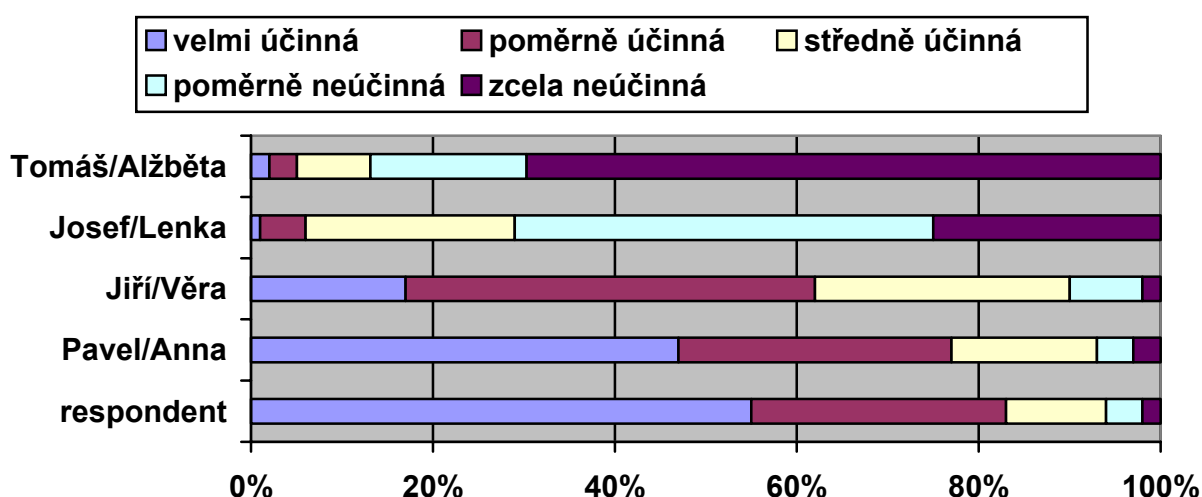
Pozn.: Tabulka zahrnuje četnosti odpovědí ekonomicky aktivních respondentů.

¹ Otázka: Jak účinná je státní správa při vybírání Vašich daní od Vás osobně? Velmi účinná, poměrně účinná, středně účinná, poměrně neúčinná, zcela neúčinná?

² Situace 1: Jiří/Věra má platit daně. Většina lidí, které zná, nepodává zprávu z úplných příjmů, někteří však byli zkontrolováni a museli platit pokuty. Vyplní a podá na poštu formulář a zaplatí skoro všechny dlužné částky. Jak účinná je státní správa ve vybírání daní od Jiřího/Věry?
Situace 2: Josef/Lenka má platit daně. Ví, že neplacení daní je nelegální, ale když v minulosti vyplňoval/a formulář, platil/a jen polovinu toho co měl/a a daňový úřad nezareagoval. Tentokrát zaplatí opět jen polovinu. Jak účinná je státní správa ve vybírání daní od Josefa/Lenky?
Situace 3: Pavel/Anna má platit daně. Několik lidí, které zná, bylo již někdy za neplacení daní potrestáno vězením. Vyplní a podá na poštu formulář, aby zaplatil/a všechny dlužné částky. Jak účinná je státní správa ve vybírání daní od Pavla/Anny?
Situace 4: Tomáš/Alžběta má platit daně. Nikdo, koho zná, daně neplatí a nikdo za to nebyl potrestán. Nevyplní formulář a daně nezaplatí. Jak účinná je státní správa ve vybírání daní od Tomáše/Alžběty?

Výsledky v tabulce 1 ukazují, že ve vztahu k placení vlastních daní občané vnímají stávající efektivnost státní správy jako poměrně vysokou. V porovnání s předloženými hypotetickými situacemi, které se podle předpokladu v hodnocení účinnosti státní správy výrazně diferencovaly, vyznívá hodnocení reálné situace z pohledu poplatníků dokonce ještě o málo silněji, než tomu bylo v hypotetickém případě fiktivního Pavla či Anny (situace 3) platících veškeré své daně v reálné obavě z vězeňského trestu v případě odhaleného pokusu o daňový únik. Pomineme-li podíl nerozhodných odpovědí, který je u hodnocení reálného stavu zhruba dvakrát tak vysoký oproti jasně definovaným fiktivním situacím, pak stávající působnost státní správy při výběru daní od nich samotných hodnotí více než polovina dotázaných (55 %) jako „velmi účinnou“ a další více než čtvrtina (28 %) jako „poměrně účinnou“, zatímco v případě Pavla/Anny to bylo 47 % u podílu „velmi účinná“ a 30 % u podílu „poměrně účinná“ (viz graf 1). Je ovšem otázkou, do jaké míry je hodnocení účinnosti státní správy při výběru daní od samotného respondenta výsledkem skutečné efektivnosti státu v této oblasti a do jaké míry se v odpovědích dotázaných promítá určitá autostylizace do role zkroušeného a přitom vzorného daňového poplatníka, se kterou je u takto formulované otázky třeba počítat, nebo eventuální názorové stereotypy založené spíše na tom, „co se povídá“ než na vlastních zkušenostech.

Graf 1 – Hodnocení účinnosti státní správy při výběru daní

Pozn.: V grafu nejsou zahrnuty odpovědi „neví“.

Z tohoto pohledu je poměrně zajímavým zjištěním, že relativně častěji za „velmi účinnou“ při výběru jejich daní považují státní správu lidé, kteří si své daňové přiznání nepodávají sami, ale za které to dělá jejich zaměstnavatel,³ především pak zaměstnanci v dělnických profesích. Poněkud nižší frekvenci těchto odpovědí jsme zaregistrovali mezi podnikateli a živnostníky, kteří působnost státní správy častěji hodnotili jako „poměrně“ nebo „středně“ účinnou. Jiné sociodemografické difference nebyly zjištěny.

³ V šetření na otázku, zda vyplňují a odevzdávají své daňové přiznání sami, nebo jestli je za ně vyplňuje a odevzdává zaměstnavatel, 24 % ekonomicky aktivních respondentů odpovědělo, že přiznání vyplňují a podávají sami, 72 % uvedlo, že to dělá zaměstnavatel, a 4 % to podle vlastního vyjádření nevědí.